

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. מתניתין בשאין מסרבין בו לאכול ברייתא במסרבין בו ... רב אשי אמר תני שבועה שאי אוכל לך.....1
- ב. מיתפס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי.....2
- ג. מבטא שבועה.....6
- ד. הוציאו בלשון נדר נדר בלשון שבועה שבועה.....6
- ה. איזה איסור האמור בתורה האומר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו כיום שמת בו פלוני כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם כיום שראה ירושלים בחורבנה אסור ... והוא שנדרור ובא מאותו היום.....7
- ו. אוכל ולא אוכל שקר ואזהרתיה מהכא לא תשבעו בשמי לשקר.....8
- ז. אכלתי ולא אכלתי שוא ואזהרתיה מהכא לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא.....11
- ח. קונמות עובר בלא יחל דברו.....13
- ט. נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה דאמר קרא זכור ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו נמי בזכירה.....14
- י. בשם שלוקה על שקר כך לוקה נמי על שוא.....16

דף כ.

א. מתניתין בשאין מסרבין בו לאכול ברייתא במסרבין בו ... רב אשי אמר תני שבועה שאי אוכל לך

כבר התבאר במסכת נדרים דף מז: שאם אמר – השבועה¹ שאוכל לך, י"א שהלכה כרב אשי שמשמעו הוא שנשבע שיאכל עמו, ואין חילוק בין הפעיר זה בו כבר שיאכל עמו או לא הפעיר בו ואפי' אם השיב תחלה לא אוכל,

¹ שו"ע ונו"כ שם יב

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

והפציר בו ואמר השבועה שאוכל לך שאוכל² משמע³. ויש מי שאומר⁴ שהלכה כאב"י שאם הפציר זה בו תחלה שיאכל עמו ואמר זה שבועה שאוכל לך, משמעו מה שיאכל עמו יהא אסור עליו בשבועה, ואסור לאכול עמו.

ולמעשה וודאי יש להחמיר כשני הדיעות שהוא ספק תורה⁵, וא"כ איך יעשה וא"א לו לא לאכול ולא לבלי לאכול כמובן, ולכן בהכרח צריך⁶ להתיר השבועה לפני ג'.

ועוד התבאר שם לשון שבועה⁷ הוא שאומר אני נשבע שאעשה דבר פלוני או שלא אעשנו, הרי זה שבועה אף על פי שלא הזכיר לא שם ולא כינוי, ואין חילוק אם הוציא השבועה בלשון הקדש או בכל לשון שיאמרה.

אמר לחבירו⁸ שבועה שאיני אוכל לך, או השבועה לא אוכל לך, או לשבועה לא אוכל לך בפת"ח, או לשבועה לא אוכל לך בשב"א, או לשבועה לא אוכל לך בחירי"ק, כולם לשון שבועה הם, ומשמע שלא יאכל עמו בשבועה. ולשבועה בפת"ח משמעו לא יהא לי שבועה מה שלא אוכל, אבל מה שאוכל יהא אסור עלי בשבועה⁹, ואסור לאכול עמו. ולשבועה או לשבועה משמעו לשבועה יהא לפיכך לא אוכל לך¹⁰.

ב. מיתפס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי

כבר התבאר בפתיחה למסכת נדרים שכתוב בפרשת מטות (במדבר ל פסוק ג) איש כי ידר נדר ליקח או השבע שבועה לאסור אפר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה וכתוב בפרשת כי תצא (דברים כג פסוק

² שכשאמר השבועה שאוכל לך חזר בו מדבריו הראשונים וכוונתו שנשבע שיאכל וזהו דעת הרמב"ן והרא"ש והובא במחסר בסתם.

³ ט"ז שם ז

⁴ דעת הרמב"ם והזכר בשו"ע בלשון ויש מי שאומר

⁵ ויראה לי דזהו הכל בסתם אבל אם הוא אומר שכוונתו היתה לאכול או לא לאכול נאמן כיון שהלשון סובל דבר והיפוכו לכן נאמן על עצמו לכל הדיעות דאדם נאמן על עצמו. ערוך השולחן שם

⁶ ערוך השולחן שם

⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רלז א

⁸ שו"ע ונו"כ שם יא

⁹ ואף על גב שי"א והכי קי"ל לענין נדרים דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן שבועות שאני מפני ומר השבועה כ"כ רש"י. ט"ז שם ו

¹⁰ אמרי ברוך על הט"ז שם, ערוך השולחן שם כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כד) מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרת ליקחך אלהיך נדבה אשר דברת בפיה והיא מצות עשה שיקיים אדם שבועתו או נדרו ואם עבר על נדרו עובר בלאו דלא יחל¹¹.

הנדר¹² נחלק לשתי חלקים, החלק הראשון¹³ – הוא שיאסור על עצמו דברים המותרים לו כגון שיאמר פירות מדינה פלונית אסורין עלי כל שלשים יום או לעולם, או מין פלוני מפירות העולם או פירות אלו אסורין עלי, בכל לשון שיאסור הרי זה נאסר בהן, ואף על פי שאין שם שבועה כלל ולא הזכרת שם ולא כנוי, ועל זה נאמר בתורה לאסור אסר על נפשו, שיאסור על עצמו דברים המותרים, וכן אם אמר הרי הן עלי איסר הרי אלו אסורין וחלק זה נדרי איסר.

והחלק השני – הוא שיחייב עצמו בקרבן שאינו חייב בו, כגון שיאמר הרי עלי להביא עולה, או הרי עלי להביא שלמים או מנחה, הרי בהמה זו עולה או שלמים, אדם המקדיש או נודר חפץ לקרבן (קדשי מזבח) או למקדש (קדשי בדק הבית). בין שאמר בלשון נדבה "הרי זו" ובין שאמר בלשון נדר "הרי עלי", בשני המקרים האלה החפץ שנתפס על ידי ההקדש נאסר על כל אדם לתשמיש של חול, אם אמר בלשון נדבה החפץ נאסר מיד, ואם אמר בלשון נדר החפץ נאסר רק בשעת ההקדשה וחלק זה הוא נדרי הקדש.

איש פי ידו נדר ליקח החלק הראשון הנו נדר לה' לאסור אסר על נפשו הוא ביטא נדר שאינו אוסר את החפץ על כל אדם אלא רק "על נפשו", והוא אומר בנדרו שהחפץ יהיה אסור עליו כאילו נתפס על ידי נדר כללי של הקדש הוה אומר: החפץ יהיה אסור עליו כקרבן, כמזבח וכדו'. קביעת החפץ באופי הדומה לשל הקדש קרויה "התפסה". משום כך הנדר הוא בדרך כלל איסור חפצא: הוא מייחס לחפץ את התוצאות הנובעות מאופי ההקדש – "דמיתסר חפצא עליה"

או השבעה או בבטאו את הנדר כשבועה. השבועה היא איסור גברא – "דקאסר נפשיה מן חפצא" והיא קושרת את הרצון ביחס לחפץ או ביחס למעשה.

נדר יכול לחול רק על חפץ מוחשי, "דבר שיש בו ממש", ואין הוא יכול לחול על עניין מופשט, "דבר שאין בו ממש". נמצא שאין נדר חל על מעשה בין שביטא את המעשה כשם עצם בין שביטא אותו כפועל; כגון: שְׁנַתִּי או הילוכי קרבן, או קרבן שאיני יושן שאיני מהלך.

¹¹ חכמת אדם כלל צא סעי' א ונתנה התורה רשות לאדם כשירצה לאסור עליו דבר המותר בנדר או בשבועה ואינו עובר בלאו דבל תוסיף אע"ג שמוסיף איסור על מה שנכתב בתורה (ערוה"ש יו"ד רג סעי' א)

¹² רמב"ם הלכות נדרים פרק א הלכה א – ג

¹³ רש"י הירש במדבר שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כנגד זה שבועה מוטלת על האישיות בקביעת רצונה, ולפיכך שבועה חלה גם על "דבר שאין בו ממש", כגון "שבועה שלא אישן היום". אולם הנשבע לעבור על מצוה, כגון שלא ישב בסוכה, שבועתו בטילה, כי הרצון כבר משועבד למצוה ואין האדם ברשות עצמו ביחס למצוה.

עיקר נדר¹⁴ האמור בתורה¹⁵ הוא שיתפס בדבר הנדור כגון שאמר כבר זה עלי קרבן או כקרבן¹⁶, ואיסור האמור בתורה הוא כגון שאומר כבר זה אסור עלי או יאסר עלי כבר זה. וזה הכלל כל שמשים דברים המותרים כדברים האסורים, אם אותו דבר יכול לעשותו בנדר הרי אלו אסורים ואם אינו יכול לעשותו בנדר הרי אלו מותרים מן התורה דוקא ומכל מקום מדרבנן הוי נדר וצריך שאלה¹⁷.

עיקר לשון נדר משמעותו הוא שאוסר החפץ עליו כמו שנתבאר כלומר "איסור חפצא" וכגון שאמר דבר זה עלי אסור אבל כשמתחייב לעשות או לעשות דבר כגון שאומר אני נודר שאוכל או שלא אוכל אין זה לשון נדר אלא לשון שבועה, אולם כיון שאינו מזכיר בלשון שבועה, אין חל האיסור עליו¹⁸.

ועיקר לשון שבועה שאוסר עצמו על החפץ כגון בשבועה, כלומר "איסור גברא", כגון שלא אלך ושלא אישן ושלא אוכל או שבועה שאוכל או אישן או אלך אבל אם אמר

¹⁴ שו"ע סימן ר"ד סעיף א וט"ז ס"ק א

¹⁵ הרמב"ם ס"ל דעיקר הנדר האמור בתורה הוא שיאמר דבר זה אסור עלי והתורה נתנה לו רשות שיאסור האדם על עצמו או על אחרים מה שירצה אלא שאם רצה להתפס צריך שיתפס בדבר הנדור ולא בדבר האסור. וכ"כ הר"ן בריש נדרים וז"ל עיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי ובין שהתפסו בדבר אחר בין שלא התפסו זהו נדר האמור בתורה אלא דהיכא דהתפסו בעינן שיתפסו בדבר הנדור ולא בדבר האסור ע"כ. וכ"כ בריש פ"ב דף י"ד וז"ל נראה בעיני דה"פ דסבירא לתלמודא דלאשמועינן דמתפס בדבר הנדור מתסר לא צריך קרא דכיון דהאומר כבר זה אסור עלי הוי נדר כי אמר נמי כקרבן אסור קאמר ולא גרע מידות. והטור ביו"ד ריש סי' ר"ד כתב עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפס בנדר הנדור כגון שאומר כבר זה עלי כקרבן או שאומר אסור עלי כבר זה דהוי נמי נדר ע"כ. וכן נראה שהיא דעת הרא"ש שכתב בריש נדרים וז"ל עיקר נדר האמור בתורה הוא שמתפס החפץ בדבר הנאסר על ידי איסור פה כגון קרבן או הקדש ע"כ. וכן נראה שהוא דעת התוס' שכתבו בריש נדרים וא"ת מהו עיקר הנדר וי"ל דנדר עצמו הוא עיקר כו' לכן נראה דעיקר הנדר כשהוא אומר כבר זה עלי קרבן וכי ידור נדר אתי למימר דבעינן שידור בדבר הנדור ע"כ. ובב"י השיג עליו שם וז"ל ומ"מ לשון נמי אינו מדוקדק דאדרבא יותר עיקר נדר הוא זה שיאמר דבר זה אסור עלי ולא יתפסו בדבר דכשהוא מתפסו בדבר אחר צריך שיתפסו בדבר הנדור ואם התפסו בדבר האסור שלא מחמת נדר הוא מותר ע"כ. (משנה למלך שם)

¹⁶ וכ"ש אם אמר קרבן עלי כבר זה (באר היטב שם ס"ק ב)

¹⁷ סימן ר"ה ש"ך ס"ק א'מ וחכמ"א שם

¹⁸ סימן ר"ו סעיף ה'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

הרי עלי שלא אוכל או שלא אישן בשבועה, אין זה אלא לשון נדר ונדר נמי לא הוי כיון שלא אסר החפץ עליו¹⁹.

בשפה העממית נוצרו כינויים לנדרים ולשבועות, כגון "קונם" ככינוי ל"קרבן" וכדו'. דין הכינויים האלה כדין הנדרים והשבועות עצמם: "כל כנויי נדרים כנדרים" וכו'. כמו כן אין צורך לבטא את נוסח הנדר במלואו אלא די שירמוז לו במשמעותו, ונמצא שדבריו הם בבחינת "יד" האוחזת בנדר, "ידות נדרים כנדרים". כמו כן אין צורך לבטא את ההתפסה. "דבר זה אסור עלי" הוא נדר גמור

בארבעה ענינים יכול האדם לאסור על עצמו בדיבור פיו בנדר, בשבועה, בחרם, ובנזירות.

זאת, מלבד המקרים שהוזכרו בהם מטיל האדם חלות של קדושה על דבר, כמו הקדש או הפרשת תרומה, שבהם מחיל דיבורו את הקדושה על החפץ, ומשעה שחלה הקדושה חייב הוא לנהוג בדבר לפי מה שמחייבת התורה.

ומן הטעם שאמרנו²⁰ שבנדר חל האיסור על החפץ ובשבועה חל האיסור על גוף האדם, לפיכך אמרו המתפס בנדר נתפס²¹, שהרי האיסור הוא על

¹⁹ ויש אומרים דנדר שאומר בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מהני מן התורה מדין ידות המבורים שם במסכת נדרים. ולכילי עלמא כיון דהאידינא מרגלא בפומיה דאינשי למינדר בהאי לישנא אין להקל וצריך התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים חכמ"א שם סעי' ה

²⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד רל"ט ט

²¹ כרבא ומ"מ מתפס בנדר כנדר וכמ"ש בר"ם וכן אם מסר כו'. רי"ף. אבל רש"י ס"ל דגם מתפס בנדר לאו כלום לרבא וע"ש ד"ה והוא שנדור כו' וד"ה תריץ כו' אבל מיתפס כו'. אבל הרי"ף מפרש לה דס"ד דמפרש איסר שהוא מתפס וכיון דאיסר דקרא מתפס הוא ע"כ גם בשבועה הוא דהא עיקרה כתיב בשבועה כמ"ש או אסרה איסר על נפשה בשבועה ומשם ילפינן לנדר ותנא בנדר לרבותא וז"ש בשלמא לאביי כו' אלא לרבא קשיא שהוא אמר דאיסר לאו מתפס וכאן אמר שהוא מתפס ועוד דא"כ בשבועה נמי כנ"ל ומשני תריץ כו' דלאו באיסור עסקינן אלא ה"ק איזהו דבר שהוא אסור כנדר הרי עלי כו' ר"ל מתפס בנדר ה"ה כנדר אבל מתפס בשבועה לא להתפסה לא גמרינן מאיסר אלא ממ"ש איש כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור כמ"ש בפ"ב דנדרים (י"ד א') דממעטין דבר האסור וה"נ י"ל דממעטין ג"כ בדבר הנשבע כ"כ הר"נ בשם הרמב"ן וכ"כ הרא"ש ועתוס' שם ד"ה אלא כו' והר"נ פ"י תריץ הכי כו' כפירש"י דאעיקר נדר קאי דאינו עד שתלאו בדבר הנדור ולכן מתפס ג"כ הוא כנדר כיון דעיקר נדר הוא בהתפסה משא"כ בשבועה ומ"מ מתפס בנדר הוא כנדר דלא כרש"י וכמו שהוכיחו תוס' והרי"ף מרפ"ד דנזיר מי שאמר כו' ואף על גב דאמר' שם דוקא תכ"ד ומתפס הוא אפי' לאחר כ"ד כמ"ש שם כיום שמת גדליה כו' שאני התם דלא אמר ואני כמוך אלא ואני לחוד ולא משמע לאחר כ"ד וכ"ת דלמא משום דאמר ואני תכ"ד הוי כאלו אמר ואני נזיר ולא משום מתפס ז"א דהתני סיפא הותר הראשון כו' ותנן נמי הריני כשמשון כבעל דלילה כו' וכמוהו הרבה. ר"נ. ביאור הגר"א שם

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

החפץ, וכשאומר על כבר אחר שיהא כמוהו הרי הוא כמוהו, דכמו שחל האיסור על הראשון חל על השני.

אבל המתנים בשבועה²² כגון שנשבע שלא יאכל כבר זה, ואמר אחר כך על אחר שיהא כמוהו אינו כלום, שהרי אין שום איסור חל על הראשון שיחול על השני, מיהו דווקא שיהא פטור ממלקות ומקרבן על הכבר המותפס, אבל איסורא דרבנן מיהו איכא.

אבל אם אמר על השני אני נשבע על כבר זה כמו שנשבעתי על הראשון, אין זה מתנים, אלא שבועה גמורה על השני בפני עצמו ואסור בכל איסורו של ראשון.

ג. מבטא שבועה

אומר מבטא²³ שאעשה דבר פלוני או שלא אעשנו²⁴, הוי כשבועה²⁵, שכן כתיב (ויקרא ה פסוק ד) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה וגו'.

ד. הוציאו בלשון נדר בלשון שבועה

כבר התבאר שעיקר לשון נדר משמעותו הוא שאוסר החפץ עליו כמו שנתבאר כלומר "איסור חפצא" וכגון שאמר דבר זה עלי אסור אבל כשמתחייב לעשות או לעשות דבר כגון שאומר אני נודר שאוכל או שלא אוכל אין זה לשון נדר אלא לשון שבועה, אולם כיון שאינו מזכיר בלשון שבועה, אין חל האיסור עליו²⁶.

²² לבוש שם ומ"ז ט ש"ך כו

²³ יו"ד רלד ז

²⁴ ולמרות שלא הזכיר שם שמים הוי שבועה דאיסורא איכא אף כשאינו נשבע בשם רק שאינו חייב מלקות או קרבן. עיין ערוה"ש כאן סעי' ב ויד

²⁵ נראה דוהו מה שאומרים בל"א אוף דעם תווערט שאעשה כ"כ והוא שבועה. דעת תורה שם

²⁶ סימן ר"ו סעיף ה'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ועיקר לשון שבועה שאוסר עצמו על החפץ כגון בשבועה, כלומר "איסור גברא", כגון שלא אלך ושלא אישן ושלא אוכל או שבועה שאוכל או אישן או אלך אבל אם אמר הרי עלי שלא אוכל או שלא אישן בשבועה, אין זה אלא לשון נדר ונדר נמי לא הוי כיון שלא אסר החפץ עליו²⁷.

**ה. איזה איסור האמור בתורה האומר הרי עלי שלא אוכל בשר
ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו כיום שמת בו פלוני
כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם כיום שראה ירושלים
בחורבנה אסור ... והוא שנדרור ובא מאותו היום**

כבר התבאר במסכת נדרים דף יב: שעיקר²⁸ לשון נדר האמור בתורה הוא שיתפס בדבר הנדור, כגון שאומר כבר זה עלי כקרבן, ואם תלאו בדבר הנדור עליו כבר, כגון שאסר עליו כבר אחד ואמר אחר כך על כבר אחר או דבר אחר וזה יהא כזה, הרי זה גם כן אסור, שזהו לשון איסור הנאמר בתורה מלשון אפרו חג (תהלים קיח פסוק כז), כלומר שקושר ואוסר זה בזה, ואפילו עד מאה כולם אסורים. ואפילו אמר על אחד שאינו מינו של הראשון כגון שהראשון הוא כבר והב' הוא בשר והג' פירות²⁹, וכן אם נדר על יום אחד להתענות או שלא לאכול בשר, ואמר אחר כך על יום אחר יהא כזה אסור.

אפילו התפס נדרו ביום³⁰ צום גדליה³¹ הרי זה חל דנדר חל בהתפסה על דרבנן, וכן בנדר מגבינות עובדי כוכבים ואח"כ אמר זה כזה.

²⁷ ויש אומרים דנדר שאומר בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מהני מן התורה מדין ידות המבורים שם במסכת נדרים. ולכאן עלמא כיון דהאידינא מרגלא בפומיה דאינשי למינדר בהאי לישנא אין להקל וצריך התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים חכמ"א שם סעי' ח

²⁸ שו"ע ונו"כ רד"א

²⁹ ש"ך שם ד

³⁰ ח"י רע"א שם

³¹ ואע"ג דהוי ליה מתפס בדבר האסור בדבר שאסור מדרבנן, ואסרו עליו בלשון נדר והתפס בו דבר אחר, נתפס בנדר ואסור. כמבואר ביו"ד רמ"ו ו' אבל אם נדר לא לצום בצום גדליה או שלא לאכול גבינו עכו"ם אינו נתפס שהרי התפס בדבר האסור שאינו תופס אפילו בדרבנן. עיין ערוה"ש רה"ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

וכן כשמת אביו³² או רבו היום ונדר שיצום אותו היום וצם, ולאחר שנים אמר הרי יום זה עליו כיום שמת בו אביו או רבו הרי זה אסור לאכול בו כלום שהרי התפיש יום זה ואסרו כיום האסור לו³³, וכן כל כיוצא באלו.

דף כ:

ו. אונל ולא אונל שקר ואזהרתיה מהכא לא תשבועו בשמי

לשקר

כבר התבאר לעיל דף ג. ודף יט: ששבועת ביטוי³⁴ הוא שנאמר בתורה (ויקרא ה פסוק ד) או נפש פי תשבוע לבטא בשפתים להרע או להיטיב³⁵, ואפילו אין בו לא הרעה ולא הטבה. והיא נחלקת לארבעה חלקים שתיים להבא ושתיים לשעבר.

³² רמב"ם הלכות נדרים פרק ג הלכה ה

³³ לפי סוגית הש"ס דנדרים [יב ע"א] לפירוש הרא"ש והר"ן מבואר שם דאם בעיקרו קא מתפיש אס נדר ביום שמת בו אביו שלא יאכל בשר והיום ההוא היה יום אחד בשבת ואח"כ במשך שנים אמר אכילת בשר עלי כחד בשבא אמרינן דנתפס ביום זה שמת אביו וכוונתו לעיקרו של יום זה והיינו יום שמת בו אביו ואף שהיו הרבה יום אחד בשבת שאכל בשר וכעת לא הזכיר יום שמת בו אביו אלא סתם כחד בשבא מ"מ כוונתו להעיקר ע"ש אבל מדברי הרמב"ם לא נראה כן ונראה שמפרש דגם המקשה פי' שאמר כיום שמת בו אביו ואף על גב דא"כ מה שייך זה לעיקרו קמתפיש כמ"ש הרא"ש והר"ן מ"מ איהו ס"ל דגם בזה צ"ל משום דבעיקרו קמתפיש וכן מבואר מדברי המפרש בנדרים שפי' כן ע"ש ולפי"א א"ש מה שלא כתב הרמב"ם שהיה נדור ובא מאותו היום ואילך כשמואל ברפ"ג דשבועות ע"ש נוע' בלח"מ שהוקשה לו מדברי הרא"ש והר"ן משום דהולך לשיטתו דבעיקרו קמתפיש וא"צ לתירוץ הש"ס דנדרים מדשמואל ע"ש והטעם שנצרך בזה לעיקרו קמתפיש מפני שלא הזכיר בפירוש אכילת בשר או לצום אלא סתמא הרי יום זה עלי כיום שמת וכו' ויש לתלות בעניין אחר אך מפני שבעיקרו מתפיש תלינן בזה וזה שבשבועות פריך הש"ס פשיטא זהו לפי אוקימתא דנדור ובא מאותו היום ואילך אבל לפי הש"ס דנדרים מובא קמל"ן והמפרש פי' שאמר שלא אוכל בשר מפורש זהו וודאי תמוה ולהרמב"ם נ"ל כמ"ש ודו"ק. ערוה"ש רה סעיף טו

³⁴ רמב"ם שבועות פ"א ה"א וה"ב

³⁵ עיין סימן רל"ב סעיף י"ב בבאר הגולה לענין שבועה בכתב שחייב לקיים שבועתו ואם לא קיים דינו מסור לשמים ומ"מ בדיני אדם אין לחייבו ועיין בזה בתשובת הר"א מזרחי סימן ע"ג ובתשובת מבי"ט סימן מ' ובתשובת מים רבים ח"ד סימן ס"ח ובתשובת חות יאיר סימן קצ"ד ובתשובת שב יעקב סימן מ"ט ובתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ס"ו ובחלק חו"מ סי' למ"ד אות י"ד שכתב שדבר זה תלוי במחלוקת ראשונים אי חשיב עי"ז שבועת ביטוי ובתשובת ברית אברהם חלק יו"ד סימן נ"ט וס' ובתשובת שמן רוקח ח"ב סימן כ"ז מה שהאריכו בזה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כיצד לשעבר שנשבע על דבר שעבר שנעשה³⁶ כגון שאכלתי או שזרקתי
אבן לים או שדבר פלוני עם פלוני. או שלא נעשה כגון שלא אכלתי³⁷ או
שלא זרק אבן לים או שלא דבר פלוני עם פלוני.

כיצד להבא על דבר שעתיד להיות שיעשה כגון שאוכל או שאזרוק או שלא
יעשה כגון שלא אוכל או שלא אזרוק אבן לים הרי אלו שתים לשעבר ושתים
להבא.

ואפילו בדבר³⁸ שאין בו ממש, כגון שישנתי ולא ישנתי, או שאישן ולא אישן³⁹, ואפילו
בדבר שאינו יכול לעשותו אלא ע"י אחרים, כגון שנתתי לפלוני או שלא נתתי, או
שאתן לפלוני או שלא אתן.

נשבע⁴⁰ אחת מארבע מחלוקות אלו והחליף, כגון שנשבע שלא יאכל ואכל
או שיאכל ולא אכל או שאכלתי והוא לא אכל או שלא אכלתי ואכל הרי זו
שבועת שקר, ועל זה וכיוצא בו נאמר (שם יט פסוק יב) לא תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי

³⁶ גם בלשון עבר תפס הרב המחבר הלשון דוקא מה שבידו [לעשות להבא], ולא נקט לשון הר"מ פ"א
משבועות ה"ב שכתב גם לשון (שנתן) [שדיבר] איש פלוני וכו', נראה [דעת הרב המחבר] דאינו חייב על
לשעבר אלא אם יכול להיות להבא, והר"מ פסק שם ובפ"ה ה"א דגם שנשבע שזרק איש פלוני וכו' חייב, דהיא
פלוגתא בשבועות כ"ה ע"א רב ושמואל, ורב סובר אף על גב דליתא בלהבא מ"מ חייב לשעבר, רק צריך
מידי דאיתא בלאו והן, והילכתא כרב באיסורי. על כן דברי הרב המחבר צ"ע, דנראה מדבריו וכן מבואר
אחר זה דצריך שיהא איתא להבא, ובאמת אנן פסקינן כרב דאין צריך איתא להבא, וצ"ע. ועיין בשבועות
שם: מנחת חינוך מצוה רכז אות א

³⁷ דהיינו על זמן שאפשר בלא אכילה שאל"כ הרי זה שבועת שוא כמבואר לקמן

³⁸ שו"ע יו"ד סי' רלו סעי' א

³⁹ ועיין לקמן שדוקא במפרש יום או יומים אבל בנ' ימים או בסתם הוי שבועת שוא וכן באוכל ולא אוכל
⁴⁰ שם הלכה ג' ועיין בנודע ביהודה יו"ד סי' ס"ז דבשבועה שלוחו של אדם כמותו מדיכול לישבע על תנאי ע"ש
ועיין בתשובת שמן רוקח שם שחולק עליו ודעתו דשבועה ע"י שליח לא מהני ועיין בנו"ב תניינא ח"ד סימן
קמ"ז בתשובה מבין המחבר שהאריך להוכיח כדעת אביו הגאון ז"ל דשבועה חל ע"י שליח וכתב שגם בפסקי
מהרא"י סימן רנ"ד מבואר כן ויישב כל ההשגות שהשינו עליו ע"ש ועי' בספר בית מאיר לאה"ע סימן ק"ב ס"ד
דפשיטא לו דשבועה א"א ע"י שליח דלבטא בשפתים כתיב. וכתב על הנו"ב הנ"ל שנעלם ממנו דברי הרמב"ן
במסכת ב"ב דקכ"ו. ע"ש עוד מ"ש בזה. ולא ראה דהגאון נו"ב בעצמו בספרו צ"ח למסכת ברכות דכ"א
הרגיש בזה וגם בנו"ב תניינא שם ובסי' קמ"ח האריך בזה. גם בתשו' ח"ס סימן ר"כ ורכ"ז האריך מאוד וביאר
כמה פרטים וחילוקי דינים בענין שבועה ונדר בכתב והחילוק בין אם כתב בלשון עבר או בלשון הווה או בפועל
ממש. ובדין שבועה ע"י שליח והחילוק בזה בין דיני אדם לדיני שמים פתחי תשובה שם ס"ק א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

לשקור⁴¹, ואם נשבע לשקר במזיד לוקה, בשוגג⁴² מביא קרבן עולה ויורד שנאמר (שם ה פסוק ד) וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאִשָּׁם וּגו'.
אין שבועת⁴³ ביטוי נוהגת אלא בדברים שאפשר לו לעשותן בין להבא בין לשעבר.

לפיכך הנשבע על דבר שאי אפשר לעשותו, כגון שלא אישן ג' ימים, או שנשבע שלא יאכל ז' ימים⁴⁴, אינו שבועת ביטוי אלא שבועת שוא ומלקין אותו, וישן לאלתר ואוכל לאלתר⁴⁵.

וכן כל מי שנשבע על אחרים שיעשו כך וכך או לא יעשו אפילו היו בניו או אשתו אינו חייב בשבועת בטוי⁴⁶, שהרי אין בידו לא לקיים ולא לבטל⁴⁷, אבל עובר עבירה בכל

⁴¹ ומ"מ בלהבא הו"ן מה שעובר על לאו זה עובר ג"כ משום בל יחל, ע"ש. וכן הוא דעת (המ"ח) [הריב"ש סי' תמ"ה מובא בכסף משנה] ע"ש שכתב הא דלא מנה הר"מ לאו זה ג"כ לפי שאין דרך הר"מ למנות לאוין הרבה על מצוה אחת, ע"ש. ואני כתבתי בגליון על הר"מ שם, דמ"מ קשה למה לא כתב הר"מ דאם עבר על שבועה דלהבא לוקה שתים משום לאו הוה ומשום בל יחל, וכמו שכתב בפ"א מניירות ה"ב דאם עבר הנזיר וגילה או ששתה יין או נטמא לוקה שתים, משום לאו המיוחד בנזיר ומשום בל יחל, ואע"פ דאינו מונה אותו שם במנין המצוות מ"מ לוקה שתים, וא"כ כאן נמי אם כך הוא דעת הר"מ למה לא ילקה שתים, ע"ש וצ"ע. ועיין תוס' שבועות ג' ע"ב ד"ה אבל לענין וכו': מנחת חינוך שם אות ה

⁴² ועיין ברמב"ם שם פ"ג ה"ז – יא שביאר "אי זהו שגגת שבועת בטוי שחייבין עליה קרבן עולה ויורד לשעבר כגון שנשבע שלא אכל והוא יודע שאכל וששבועת שקר זו שנשבע אסורה אבל לא ידע שחייבין עליה קרבן זו היא השגגה שחייבין עליה קרבן עולה ויורד בשבועת בטוי לשעבר: וכיצד היא השגגה שחייבין עליה קרבן להבא כגון שנשבע שלא יאכל פת חטים ושגג ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכלה שזה נעלמה ממנו השבועה היאך היתה והרי הוא זוכר את החפץ שנשבע עליו זו היא שגגת שבועת ביטוי להבא שחייבין עליה קרבן: אבל אם נשבע שלא יאכל פת חטים ואכל פת חטים על דעת שהוא פת שעורים הרי זה אנוס ופטור שהרי לא נעלמה ממנו שבועה ולא נעלם ממנו אלא חפץ שנשבע עליו: נעלמה ממנו שבועה היאך היתה ונעלם ממנו חפץ שנשבע עליו הרי זה פטור מן הקרבן כיצד כגון שנשבע שלא לאכול פת חטים ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכל פת חטים על דעת שהוא פת שעורים שהרי העלם שבועה וחפץ בידו הרי זה כאנוס ופטור: נשבע על ככר שלא יאכלנו ונצטער עליו ואכלו מפני הצער והוא שוגג שהרי דמה שמותר לו לאכלו מפני הצער הרי זה פטור מן הקרבן לפי שאינו שב מידעתו אלא ידע שאסורה היא ואכלה בטעות: שם הלכה ב

⁴⁴ ועיין בט"ז שם ס"ק ט שבזה הוי כנשבע לבטל מצוה כיון שהוא כנשבע להמית את עצמו.
⁴⁵ וכן הנשבע סתם שלא ישן ושלא יאכל, הרי הוא כאילו נשבע שלא יעשה לעולם, ואינו שבועת ביטוי אלא שבועת שוא. אבל אם נשבע בסתמא ואמר שבדעתו היה להיום או לזמן, נאמן ואינו שבועת שוא אלא שבועת ביטוי. (שו"ע שם סעי' ד ושי"ך ס"ק א).

⁴⁶ שם פ"ה ה"א ושו"ע שם סעי' ב
⁴⁷ ועיין ברמב"ם ה"ד וז"ל: "במה דברים אמורים כשנשבע על דבר שאינו ברשותו, כגון שנשבע ראובן על שמעון שלא ילך בסחורה או שלא יאכל בשר וכיוצא בזה, אבל אם נשבע ראובן שלא יכנס שמעון בביתו ושלא ינהג מנכסיו ועבר שמעון ונכנס לביתו של ראובן ונהגה מנכסיו שלא מדעת ראובן, ראובן פטור שהרי הוא אנוס ושמעון חייב שעבר על דבר האסור לו לעשותו, שלא נשבע זה אלא על דבר שהוא ברשותו". ועיין בט"ז שם ס"ק ז שביאר שאע"ג שאין אדם אוסר את שלו על חברו אלא בקונם ולא בשבועה, עכ"פ שמעון חייב שודאי כוונת ראובן לאוסרו בנדר אלא שהוציאו בלשון שבועה. אמנם בשו"ע שם סעי' ג כתב על דין זה דשמעון צריך לזוהר בשבועתו, ועיין בשי"ך ס"ק ט שחלק על הט"ז וכתב שאין הבית או הנכסים נאסרים על

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

דבר שמשקר בשבועתו ומכין אותו מכת מרדות, שהרי אין בידו לקיים שבועה זו ונמצא גורם לשבועת שוא. אבל אם נשבע שעשו או לא עשו כגון מי שנשבע שזרק איש פלוני צרור לים והוא לא זרק, או שלא זרק והוא זרק, הרי זה חייב בשבועת בטוי, ואף על פי שאינו שייך בשבועה בלהבא.

וכן כל הנשבע⁴⁸ לבטל את המצוה ולא ביטל, כגון שנשבע שלא יעשה סוכה ושלא ילבש תפילין ושלא יתן צדקה פטור משבועת בטוי ולוקה משום שבועת שוא כדלהלן ועושה המצוה שנשבע לבטלה, שבדברים שיש בהן מונע מן התורה אין שבועת ביטוי נוהגת בהן⁴⁹.

ז. אכלתי ולא אכלתי שוא ואזהרתיה מהכא לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא

שבועת שוא⁵⁰ היא שנשבע לבטלה ונחלקת לארבע מחלוקות,

האחת שנשבע על דבר הידוע שאינו כן, כיצד כגון שנשבע על האיש שהוא אשה, ועל האשה שהוא איש, ולא שאומר בפי' זה האיש אני נשבע שהוא אשה אלא אפי' אומר סתם אני נשבע שזה אשה ובאמת הוא איש, ועל עמוד של שיש שהוא של זהב, וכן כל כיוצא בזה.

השניה⁵¹ שנשבע על דבר ידוע שאין בו ספק לאדם שהוא כן, כגון שנשבע על השמים שהוא שמים, ועל האבן זו שהיא אבן, ועל השנים שהם שנים וכן כל כיוצא בזה⁵², שזה הדבר אין בו ספק לאדם שלם כדי לצדק הדבר בשבועה.

שמעון, כיון שלא הוציאו בלשון נדר. ועיין עצי לבונה שם שביאר שאעפ"כ צריך שמעון ליזהר מלעבור על שבועת ראובן "שלא יגרום המשביע לעבור על שבועתו כיון שחלה עליו קצת והוא כאילו קיבל השבועה לענין שצריך ליזהר".

⁴⁸ רמב"ם שם פ"ה הי"ד, שו"ע שם סעי' ב

⁴⁹ חינוך מצוה רכז

⁵⁰ רמב"ם פ"א ה"ד, שו"ע יו"ד סי' רלו סעי' ד וש"ך ס"ק י

⁵¹ שם הלכה ב

⁵² עיין במ"ז ס"ק ח שהביא מהב"י שה"ה אם ראה מטר יורד ונשבע שהפירות יהיו בזול לוקה משום שבועת שוא, מפני שדבר ידוע לכל הוא. ולכאורה תלוי זה לפי המקום והזמן, שהרי בזמן הזה אפילו יורד מטר אינו ודאי שיהיה בזול.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ואינו חייב⁵³ אלא אם כן נשבע על דבר שגלוי וידוע לשלושה בני אדם משאר העם כגון איש שהוא איש ואבן שהוא אבן⁵⁴.

שלישית⁵⁵ שנשבע לבטל את המצוה, כיצד כגון שנשבע שלא יתעטף בציצית, שלא ילבש תפילין, ושלא ישב בסוכה בחג הסוכות, ולא יאכל מצה בלילי הפסח, או שיתענה בשבתות ובימים טובים וכן כל כיוצא בזה.

רביעית שנשבע⁵⁶ על דבר שאין כח בו לעשות, כיצד כגון שנשבע שלא יישן שלשה ימים לילה ויום רצופים, או שלא יטעום כלום שבעה ימים רצופים⁵⁷ וכן כל כיוצא בזה. או שנשבע שלא יאכל מכל פירות שבעולם⁵⁸, הוי שבועת שוא ומלקין אותו, ואין אומרים יעור זה עד שיצטער ויצום עד שיצטער ולא

⁵³ שם הלכה כב

⁵⁴ והנה אם אינו ידוע לשלושה בני אדם ונשבע לשנות, אינו חייב משום שוא, אבל חייב משום לאו דשבועת שקר, ועיין לחם משנה שם פ"א ה"ד ופ"ה הכ"ב. ונראה לומר, דגם בנשבע לשנות את הידוע לשלושה בני אדם כגון על אבן שהיא זהב, דלוקה שתים, משום שבועת שוא וגם משום שבועת שקר, דבאינו ידוע אינו חייב משום שוא, דלא הוי דבר בטל דבין אמת ובין שקר הוא מצדיק דבריו, רק חייב על שקר אם נשבע לשנות, דהוי שקר, אבל בידוע לשלושה בני אדם, נהי דאם נשבע על אמת כגון על אבן שהיא אבן חייב רק משום שוא, דהוא דבר בטל דאינו צריך להצדיק עצמו בשבועה וכלשון הר"מ פ"א ה"ה, אבל לא משום שקר כיון דאינו שקר, אבל בנשבע לשנות אף בידוע דהוי שוא, מ"מ הוי שקר ג"כ וחייב שתים. (מנחת חינוך מצוה ל אות ב).

⁵⁵ שם הלכה ו

⁵⁶ שם ה"ז וה"כ וש"ע סעי' ד

⁵⁷ ועיין במ"ז ס"ק ט שכתב הטעם משום שהוא כנשבע להמית את עצמו והוי ליה כנשבע לבטל המצוה. ולכאורה צ"ל שכוונתו, שהרי במציאות יכול האדם שלא לאכול רק שאם לא יאכל ימות וא"כ לא הוי שבועת שוא, להכי כתב שהוא לבטל המצוה, משא"כ שלא יישן אין שייך במציאות שלא יישן ג' ימים. אמנם קצת צ"ע, שהרי הרמב"ם הכניס דין שלא יאכל בחלוקה הרביעית שנשבע על דבר שאין כח בידו לעשות והו"ל להכניסו בחלוקה השלישית. ועיין בכסף משנה שם וז"ל: וכתב הר"ן בפ"ג דשבועות דטעמא דישן לאלתר מפני שהוא דבר שאי אפשר דבעל כרחו יישן תוך שלשה ימים הילכך לא חיילא שבועה עליה כלל, ובנשבע שלא יאכל שבעת ימים תמה על רבינו שדימה אותה לשלא יישן שלשה ימים, שהנשבע שלא יאכל שבעה ימים שאני שזה יכול הוא לעמוד על שבועתו עד שיהיה קרוב שיסתכן ואח"כ יאכל שיעור שיהא יכול לעמוד עליו. וכתב הוא ז"ל דטעמא דמילתא, משום דהוה ליה נשבע על דברי תורה שנשבע להמית את עצמו הילכך הוה ליה שבועת שוא. ולי נראה שדעת רבינו שאע"פ שהוא יכול להעמיד עצמו מלאכול עד קרוב שיסתכן מכל מקום כשאוכל אז, הרי עבר על שבועתו ונמצא שנשבע על דבר שא"א לו לקיימו והוה ליה שבועת שוא ולא חלה עליו. וזה הטעם ג"כ בשלא יישן שלשה ימים דכיון שנשבע על דבר שא"א לו לקיימו הוה ליה שבועת שוא ולא חלה עליו הילכך מלקין מיד ואוכל מיד ויישן מיד אם ירצה, דלאלתר דאמר ר' יוחנן קאי בין למלקין אותו בין לישן. ומיהו בירושלמי פרק שני בדברי הר"ן דגרסינן התם שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן מיד, שבועה שלא אוכל שלושה ימים ממתנינים אותו עד שיאכל ומלקין אותו.

⁵⁸ דכיון שאמר "כל" כולל דגים ופשתן וכיו"ב דברים הנולדים וגדלים זה מזה ודברים הנקראים פרי מפרי וגידולי קרקע. (באר היטב שם סי' רלב ס"ק ז ועיין ל"ת סא).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

יהיה בו כח לסבול ואח"כ יאכל או יישן, אלא מלקין אותו מיד משום שבועת שוא ויישן ויאכל בכל עת שירצה. נשבע סתם שלא ישן ושלא יאכל, הוי כאילו נשבע שלא יעשה לעולם, והוי שבועת שוא.

כל הנשבע⁵⁹ שבועת שוא מארבע שבועות אלו עובר בלא תעשה, שנאמר (שמות כ פסוק ז) לא תשא את שם ה' אלהיך לשווא, ואם היה מזיד לוקה⁶⁰ ואף על פי שאין שם מעשה, לרוב חומר הענין חייבתו התורה מלקות⁶¹, ואם היה שונג פטור מכלום.

ח. קונמות עובר בלא יחל דברו

כתיב⁶² (במדבר ל פסוק ג) איש פי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור אפר על נפשו לא יחל דברו בכל היצא מפיו יעשה וכתיב (דברים כג פסוק כד) מוצא שפתיך תשמר ועשית פאשר נדרת וגו' והיא מצות עשה שיקיים אדם שבועתו או נדרו ואם עבר על נדרו עובר בלאו דלא יחל⁶³.

האוסר⁶⁴ על עצמו מין ממיני מאכל כגון שאמר תאנים אסורין עלי או תאנים של מדינה פלונית אסורים עלי או תאנים אלו אסורין עלי וכיוצא באלו⁶⁵ ואכל מהן כל שהוא לוקה מן התורה שנאמר לא יחל דברו, שאין לנדרים שיעור, שכל הנודר מדבר הרי זה כמפרש כל שהוא, אמר אכילה מפירות

⁵⁹ שם ה"ז חינוך מצוה ל

⁶⁰ והנה העובר על לאו זה צריך התראה, וכן הוא להדיא בר"מ שם [פ"ה ה"ב], ואע"פ שהוא דיבור בלא מעשה צריך התראה, דלא כנראה מדברי הכסף משנה פ"ב מעכו"ם ה"ט גבי מגדף דבדיבור אין צריך התראה, ובר"מ פ"ב מעדות ה"ד וראב"ד שם. (מנחת חינוך שם אות ו).

⁶¹ והנה בלאו זה אם חזר תוך כדי דיבור אינו חייב, עיין ר"מ פ"ב משבועות ה"ז. אע"פ שמלשון הר"מ נראה, דדוקא בשבועה להבא שייך תוך כדי דיבור, אבל בשבועה דלשעבר שעבר העבירה לא אמרינן תוך כדי דיבור כדיבור, מ"מ מלשון הש"ס נדרים פ"ז ע"א דאמרי בר ממגדף ועובר עבודה זרה וכו', נראה דבלשעבר ג"כ תוך כדי דיבור כדיבור חוץ מהמנויים, דאלו המנויים ג"כ כבר עברו ומ"מ היה מהני תוך כדי דיבור אי לאו משום חומרא דהני, הא בכל מקום מהני, ועיין קצות החושן סי' כ"ח סק"ח. (מנחת חינוך שם אות ט).

⁶² חכמת אדם כלל צא סעי' א

⁶³ ונתנה התורה רשות לאדם כשירצה לאסור עליו דבר המותר בנדר או בשבועה ואינו עובר בלאו דבל תוסיף אע"ג שמוסיף איסור על מה שנכתב בתורה (ערוה"ש יו"ד רג סעי' א)

⁶⁴ רמב"ם הל' נדרים פ"א ה"ה

⁶⁵ י"ש לדקדק למה היה צריך שלשה משלים. וי"ל שבא למעט אם אמר יאסרו כל פירות העולם עלי לעולם לא חל הנדר שהרי אי אפשר לו להיות בלא פירות": (רדב"ז שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

מדינה פלוגית אסורין עלי או אכילה מפירות אלו אינו לוקה עד שיאכל בזית.

עיקר נדר⁶⁶ האמור בתורה⁶⁷ כגון שאמר כבר זה עלי קרבן או כקרבן⁶⁸ קונם או כקונם ואיסור האמור בתורה כגון שאמר כבר זה אסור עלי או יאסר עלי כבר זה אסור עליו בדכתיב שְׁבַעַה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ.

ט. נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה דאמר קרא זכור ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו נמי בזכירה

כבר התבאר במסכת ברכות דף כ: שנשים⁶⁹ חייבות בקידוש בשבת⁷⁰, אף על פי שהוא מצות עשה שהזמן גרמא. משום שהוקש זכור ל – שמור (שמות

⁶⁶ שו"ע סימן ר"ד סעיף א' וט"ז ס"ק א'

⁶⁷ הרמב"ם ס"ל דעיקר הנדר האמור בתורה הוא שיאמר דבר זה אסור עלי והתורה נתנה לו רשות שיאסור האדם על עצמו או על אחרים מה שירצה אלא שאם רצה להתפס צריך שיתפס בדבר הנדור ולא בדבר האסור. וכ"כ הר"ן בריש נדרים וז"ל עיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי ובין שהתפסו בדבר אחר בין שלא התפסו זהו נדר האמור בתורה אלא דהיכא דהתפסו בעינן שיתפסו בדבר הנדור ולא בדבר האסור ע"כ. וכ"כ בריש פ"ב דף י"ד וז"ל נראה בעיני דה"פ דסבירא לתלמודא דלא שמועינן דמתפס בדבר הנדור מתסר לא צריך קרא דכיון דהאומר כבר זה אסור עלי הוי נדר כי אמר נמי כקרבן אסור קאמר ולא גרע מידות. והסור ביו"ד ריש סי' ר"ד כתב עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפס בנדר הנדור כגון שאומר כבר זה עלי כקרבן או שאומר אסור עלי כבר זה דהוי נמי נדר ע"כ. וכן נראה שהיא דעת הרא"ש שכתב בריש נדרים וז"ל עיקר נדר האמור בתורה הוא שמתפס החפץ בדבר הנאסר על ידי איסור פה כגון קרבן או הקדש ע"כ. וכן נראה שהוא דעת התוס' שכתבו בריש נדרים וא"ת מהו עיקר הנדר וי"ל דנדר עצמו הוא עיקר בו' לכן נראה דעיקר הנדר כשהוא אומר כבר זה עלי קרבן וכי ידור נדר אתי למימר דבעינן שידור בדבר הנדור ע"כ. ובב"י השיג עליו שם וז"ל ומ"מ לשון נמי אינו מדוקדק דאדרבא יותר עיקר נדר הוא זה שיאמר דבר זה אסור עלי ולא יתפסו בדבר דכשהוא מתפסו בדבר אחר צריך שיתפסו בדבר הנדור ואם התפסו בדבר האסור שלא מחמת נדר הוא מותר ע"כ. (משנה למלך שם)

⁶⁸ וכ"ש אם אמר קרבן עלי כבר זה (באר היטב שם ס"ק ב)

⁶⁹ שו"ע ונו"כ או"ח רע"ב

⁷⁰ נחלקו הפוסקים אם נשים חייבות גם בקידוש יום טוב, שאינו נלמד מ"זכור" וממילא ל"ש בו היקש ל"שמור", ובשו"ע הרב ה כתב שחייבות מדרבנן כמו האיש. ובטעם הדבר כתב בשו"ת אנרות משה, או"ח ח"ד סימן ק'. דיו"ט השיב שבתות ה' וע"כ מקדשין בו כמבואר ברמב"ם, וכיון שיו"ט בכלל שבת חייבות הן בקידוש ביום טוב כמו בשבת. וכתב להוכיח כן, מהא דנשים חייבות בארבע כוסות בליל הסדר, וכוס קידוש הוא אחד מהארבע כוסות, ודוחק לומר שמשונה קידוש זה משאר קידושי יום טוב.

והוסיף, שמכיון שחייבות בקידוש, יכול איש לקדש בשבילם אף אם כבר קידש לעצמו מדין ערבות, וכן דעת עוד אחרונים. כמו כן, כיון שחייבת בקידוש אסור לה לאכול לפניו. אולם בשו"ת רעק"א סימן א' ובהשמטות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כ פסוק ח) שְׁכֹרֵז אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקִדְשׁוֹ הָאִמּוּר⁷¹ בדברות הראשונות ומשם למדנו מצות עשה של קידוש, וְשִׁמּוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקִדְשׁוֹ (דברים ה פסוק יב) האמור בדברות אחרונות, הנאמר על שמירה ממלאכה שניהם בדבור אחד נאמרו ומכיון שחייבות בשמירה שלא לעשות מלאכה בשבת, חייבות בזכירה, זכירת היום בקידוש.

נשים מוציאות את האנשים גם אם כבר יצאו ידי חובת קידוש, הואיל וחייבות מן התורה כמותם וישנם בכלל ערבות. אך יש להחמיר לכתחלה שלא תוציא אשה אנשים שאינם מבני ביתה.

ולכתחילה⁷² במקום שאפשר נכון לחשוש לאותם גדולי הפוסקים הסוברים שאינם בכלל 'ערבות', ולא לצאת מהם או להוציאם ידי חובה כשהמוציא כבר קיים המצוה, אא"כ יש שם גם אנשים הצריכים לצאת ידי חובה.

וככלל יש לימנע שאשה תוציא אנשים ידי חובתם, ואפילו את בעלה ובני ביתה, כי יש בכך משום זלזול במצוות, ואין לעשות כן אלא כשאין אפשרות אחרת.

קטן אינו⁷³ מוציא את האשה שהרי אינו חייב אלא מדרבנן ואינו מוציא את האשה שחיובה מדאורייתא⁷⁴, ואפילו אם הוא בן י"ג שנה יש לחשוש שמא לא הביא שתי שערות ולכן תקדש האשה לעצמה ואם אינה יודעת לקדש בעצמה תאמר עמו מלה במלה מראשו ועד סופו ולא תכוין לצאת בקידושו ובאופן זה לא תסמוך על מה

שם כתב, דנשים אינן חייבות בקידוש יום טוב, אלא שמ"מ קיבלו על עצמן רוב נשים חיוב זה. ובש"כ (פמ"ז הערה כו) בשם הגרש"א מובא, דלפ"ז יתכן שנשים הנוהגות שלא לברך על מצות עשה שהזמן גרמא יהיה אסור להם לקדש בעצמן ביום טוב. ובש"ת שבט הלוי ח"ו סי' ס"א. כתב להלכה שיש להחמיר מספק דחייבות בקידוש, משום דהרבה אחרונים חולקים על הרעק"א.

⁷¹ מ"ב שם ג

⁷² עיין בפרי מגדים בפתיחה שמסתפק בזה, דאולי אשה אף על פי שמחוייבת אינה בכלל ערבות שתוכל להוציא כשיצאת כבר, ונשאר בספק, וגם הדגול מרבבה הלך בשיטה זו שאינה יכולה להוציא, אבל הגאון ר' עקיבא איגר בתשובה סימן ז' וכן בחידושי חלק על הדגול מרבבה, והאריך להוכיח בראיות דאשה במה שמחוייבת מן התורה היא בכלל ערבות כאיש ויכולה להוציא, עיין שם. שער הציון שם ט

⁷³ מ"ב שם ג

⁷⁴ עיין בדגול מרבבה, דאם האשה כבר התפללה, דחיובה תו לא הוי רק מדרבנן, יכול הקטן שלא התפלל להוציאה, ואם התפלל, דתו הוי תרי דרבנן אצל הקטן, תליא בפלוגתא, עיין שם. ואולם דעת התוספות שבת להחמיר אף שכבר התפללה והקטן לא התפלל, דמי יודע אם האשה כוונה לצאת בתפלה ידי קידוש. שער הציון שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

שהנער אוחז הכוס או הפת בידו כיון שאינה יוצאת בקידוש שלו 75 אלא תאחז בעצמה.

י. כשם שלוקה על שקר כך לוקה נמי על שוא

כבר התבאר שאם נשבע לשקר במזיד לוקה, בשוגג מביא קרבן עולה ויורד שנאמר (שם ה פסוק ד) וְנִעְלַם מִפְּנֵי יְהוָה וְהָיָה יָדָע וְאִשָּׁם וְגו'.

וכל הנשבע⁷⁶ שבועת שוא מארבע שבועות אלו עובר בלא תעשה, שנאמר (שמות כ פסוק ז) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹן, ואם היה מזיד לוקה⁷⁷ ואף על פי שאין שם מעשה, לרוב חומר הענין חייבתו התורה מלקות⁷⁸, ואם היה שוגג פטור מכלום.

⁷⁵ כדי לצאת דעת הגאון רע"א בתשובותיו סימן ז' דמוכח שם"ל דאם אינה יוצא בקידושו אין לה קידוש על הכוס וז"ל שם דאף שאם תהא יוצאת בקידוש דלעצמה שוב ליכא קידוש על היין צ"ל דלענין קידוש על הכוס שהוא דרבנן סמכינן על חזקה דרבא שהביא ב' שערות ולגבי דאורייתא יוצאות באמירתן ואח"כ פקפק מאד ע"ז וכתב כיון דמברכת לעצמה לא שייך לומר דיוצאת ג"כ בשמיעה דאם באת לומר דיוצאת בשמיעה דשומע כעונה א"כ ברכתה שבפיה לבטלה ונע"ש עוד מה שכתב לתרץ על ההיא דמ"א בסימן קצ"ג וע"כ כתבנו דנכון שיהיה היין או הפת לפניו דע"ז מקדשת בעצמה קידוש גמור. בה"ל שם

⁷⁶ שם ה"ז חינוך מצוה ל

⁷⁷ והנה העובר על לאו זה צריך התראה, וכן הוא להדיא בר"מ שם [פ"ה ה"ב], ואע"פ שהוא דיבור בלא מעשה צריך התראה, דלא כנראה מדברי הכסף משנה פ"ב מעכו"ם ה"ט גבי מגדף דבדיבור אין צריך התראה, ובר"מ פ"ב מעדות ה"ד וראב"ד שם. (מנחת חינוך שם אות ו).

⁷⁸ והנה בלאו זה אם חזר תוך כדי דיבור אינו חייב, עיין ר"מ פ"ב משבועות ה"ז. אע"פ שמלשון הר"מ נראה, דדוקא בשבועה להבא שייך תוך כדי דיבור, אבל בשבועה דלשעבר שעבר העבירה לא אמרינן תוך כדי דיבור כדיבור, מ"מ מלשון הש"ס נדרים פ"ז ע"א דאמרי בר ממגדף ועובר עבודה זרה וכו', נראה דבלשעבר ג"כ תוך כדי דיבור חוץ מהמנויים, דאלו המנויים ג"כ כבר עברו ומ"מ היה מהני תוך כדי דיבור אי לא משום חומרא דהני, הא בכל מקום מהני, ועיין קצות החושן סי' כ"ח סק"ח. (מנחת חינוך שם אות ט).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

